

ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ЮРИДИЧНА ОСВІТА

УДК 37.011: 378: 351.74

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2021.19.23>

ГУМАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦІВ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ТА СУЧАСНА УМОВА УДОСКОНАЛЕННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Зіньковський Андрій Сергійович,
старший викладач кафедри спеціальної фізичної та вогневої підготовки (Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, м. Херсон, Україна)

Каменщик Олександр Валерійович,
старший викладач кафедри спеціальної фізичної та вогневої підготовки (Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, м. Херсон, Україна)

У роботі визначено пріоритетні парадигмальні основи гуманізації освітньої діяльності в закладах вищої освіти МВС України (*далі* – ЗВО), що лежать в основі сучасної фахової підготовки працівників Національної поліції України та обґрунтовують психолого-педагогічні напрями її удосконалення.

Уточнено актуальні проблеми кадрового забезпечення Національної поліції України в сучасних умовах реформування цього органу МВС держави. Визначено потенційні парадигми, котрі лягли в основу удосконалення підготовки поліцейських, обґрунтовано пріоритетність гуманістичної парадигми як універсальної умови на шляху євроінтеграції правоохоронної галузі.

Запропоновано сучасні теоретико-методологічні принципи та педагогічні підходи гуманістично-особистісної спрямованості, впровадження котрих в освітнє середовище ЗВО МВС України сприятиме вдосконаленню змісту професійної підготовки працівників Національної поліції, орієнтації правоохоронців на європейські соціальні цінності у процесі їх службової діяльності.

Основними напрямками гуманістичної парадигми професійної підготовки поліцейських, на нашу думку, повинні стати: 1) деідеологізація освітнього простору; 2) спеціальний характер державної політики в галузі підготовки правоохоронців, орієнтація поліцейських на надання сервісних послуг населенню і здійснення реального захисту громадян; 3) подолання утилітарно-економічного, технократичного підходу до організації фахової освіти у ЗВО МВС України; 4) усвідомлення людини як унікальної

системи міжособистісних відносин та найвищої соціальної цінності, необхідність забезпечення захисту її прав і свобод, охорона громадського порядку як сприятлива умова цивілізованої життєдіяльності громадянина; 5) засвоєння професійних знань через призму їх особистісної значущості для подальшого використання у практичній діяльності працівника поліції; 6) формування критичного мислення поліцейського та його адекватних уявлень про соціум як складну інтегровану багатокomпонентну категорію.

Ключові слова: стратегія розвитку МВС, Національна поліція, поліцейські, професійна освіта, первинна професійна підготовка, заклади вищої освіти, гуманістична парадигма, гуманітаризація, освітній процес, курсанти, слухачі.

HUMANIZING OF EDUCATIONAL PROCESS OF PROFESSIONAL PREPARATION OF LAW ENFORCEMENT OFFICERS AS METHODOLOGICAL BASIS AND MODERN CONDITION OF IMPROVEMENT OF SKILLED POTENTIAL OF NATIONAL POLICE OF UKRAINE

Zinkovskyi Andrii Serhiiovych,
Senior Lecturer at the Department of
Special Physical and Fire Training
(Kherson Faculty of Odessa State
University of Internal Affairs, Kherson,
Ukraine)

Kamenshchyk Oleksandr Valeriiovych,
Senior Lecturer at the Department of
Special Physical and Fire Training
(Kherson Faculty of Odessa State
University of Internal Affairs, Kherson,
Ukraine)

The paper identifies the priority paradigmial foundations of humanization of educational activity in institutions of higher educational of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine (*hereinafter* – IHE) which are the basis of modern professional training of the National Police of Ukraine and substantiate psychologically- pedagogical areas of its improvement.

The actual problems of staffing the National Police of Ukraine in the current conditions of reforming this body of the MIA of the state are specified. Potential paradigms that underlay improvement of preparation of policemen are certain, the priority of the humanistic paradigm as a universal condition on the way of European integration of the law enforcement branch is substantiated.

Modern theoretically-methodological principles and pedagogical approaches of humanistically-personal orientation are offered, introduction of which in the educational environment of IHE of MIA of Ukraine will assist the improvement of maintenance of professional training of employees of the National police, orientation of law enforcement officers on European social values in the process of their official activity.

In our opinion, the main directions of the humanistic paradigm of professional training police should be: 1) deideologization of educational space; 2) special nature of the state policy in the field of training of law enforcement officers, orientation of police officers on rendering of service services to the population and realization of real protection of citizens; 3) overcoming of the utilitarian-economic, technocratic going to the organization of professional education in IHE of MIA of Ukraine; 4) realizations of man as an unique system

of interpersonal relations and the greatest social value, necessity of providing of protection of her rights and freedoms, public law enforcement as favorable condition of the civilized life of the citizen; 5) mastering of professional knowledge through a prism of their personal significance for further use in the practical activities of a police officer; 6) forming of the critical thinking of policeman and his adequate ideas about society as a as a complex integrated multicomponent category.

Key words: strategy of development of MIA, National police, policemen, professional education, primary professional preparation, institutions of higher education, humanistic paradigm, humanization, educational process, students, listeners.

Постановка проблеми. Як показує аналіз історії становлення української держави та правоохоронної діяльності органів (підрозділів) Міністерства внутрішніх справ (*далі* – МВС), на різних етапах траплялися негативні трансформації системи корпоративних цінностей міліції України, змінювалися підходи у ставленні правоохоронців до людини і громадянина, забезпечення захисту їхніх прав і свобод тощо. Позитивні тенденції, котрі відбуваються внаслідок реформування міліції як відображення тоталітарного минулого, вимагають у свою чергу й нових методологічних підходів щодо підготовки кадрів для підрозділів Національної поліції України (*далі* – НПУ), подолання визначених об'єктивних й суб'єктивних труднощів на цьому шляху.

Серед стратегічних шляхів подальшого розвитку МВС України визначено найбільш гострі виклики, подолання котрих необхідно в найкоротший термін здійснити НПУ держави: 1) вимивання професійного ядра і некомплект персоналу органів поліції; 2) відсутність ефективної і сучасної системи підготовки, відбору та управління персоналом, прозорих механізмів кар'єрного зростання; 3) відсутність належної системи соціального захисту, професійного зростання й мотивації працівників правоохоронної системи, низька ініціативність персоналу та його вразливість до корупційних ризиків; 4) відмінність категорій працівників, що зумовлює необхідність вироблення спеціальних підходів в управлінні персоналом, відсутність налагодженої системи внутрішніх комунікацій.

Реалізація комплексу вищезазначених заходів передбачає, в першу чергу, досягнення стратегічної цілі – сформованості стабільного та високопрофесійного кадрового складу НПУ як одного з основних органів системи МВС України, котрий буде здатен належно реагувати на виклики та загрози у сфері внутрішніх справ, виконувати поставлені перед нею завдання [1].

Для досягнення вищезазначеної цілі в сьогоденних умовах на практиці здійснюються наступні кроки: 1) відбувається подальший розвиток відомчої (МВС) системи освіти та удосконалюється підготовка поліцейських кадрів, яка повинна відповідати професійним потребам і формувати загальні цінності для персоналу системи НПУ; 2) реалізуються механізми забезпечення прозорості відбору кадрів і кар'єрного зростання через відкриті конкурси; 3) впроваджуються програми безперервного професійного розвитку персоналу; 4) стимулюються керівники всіх рівнів щодо використання нових управлінських практик; 5) упроваджуються сучасні методи мотивації та збалансованої системи соціального захисту персоналу поліції; 6) застосовуються ефективні підходи до оцінювання роботи персоналу й заохочення останнього до підвищення її якості; 7) налагоджується система внутрішніх комунікацій; 8) реалізуються механізми міжвідомчого стажування працівників у системі МВС; 9) впроваджується на практиці комплексний гендерний підхід до політики розвитку кадрового потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз фахової літератури дозволив визначити та зосередити увагу на основних парадигмальних (концептуальних) підходах, що становлять методологічну основу і розкривають сутність психолого-педагогічних основ сучасної професійної підготовки працівників НПУ в ЗВО та інших навчальних закладах МВС України – *антропологічна, гуманістична та суб'єктно-вчинкова парадигми* (напрацювання В.І. Слободчикова, Є.І. Ісаєва, Г.М. Коджаспірова та інших).

За визначенням тлумачного словника педагогічних термінів, «*парадигма*» – це теорія (або модель постановки проблеми), прийнята представниками певних наукових (науково-педагогічних) колективів, закладів, установ за зразок вирішення освітніх чи дослідницьких завдань. Принципи загальноприйнятої парадигми становлять методологічну основу єдності певного освітнього чи галузевого співтовариства (наукової школи, напряму професійної діяльності, системи відомчих ЗВО МВС), що значно полегшує їхню професійну комунікацію [2, с. 248].

На думку М.І. Ануфрієва, О.М. Бандурки, О.Н. Ярмиша, на сучасному етапі розвитку суспільства «перед освітою виникає нова задача – давати людині знання не тільки про світ та його закони, а й методологію перетворення цього світу, формувати відповідні вміння та навички, які б ґрунтувалися на прийнятних людських цінностях» [3, с. 16-17]. Така постановка питання пов'язана з гуманізацією й гуманітаризацією освіти, *впровадженням гуманістичної парадигми* в освітній простір ЗВО в Україні, в тому числі в системі фахової освіти працівників МВС.

На важливість та змістовність упровадження гуманістичної парадигми вказують Є.В. Бондаревська та С.В. Кульневич, які зазначають, що нові цінності гуманістичного характеру забезпечуються новим гуманістичним змістом філософського обґрунтування методології освітнього процесу. Його специфіка полягає у *множинності філософських позицій*, об'єднаних загальною гуманістичною ідеєю, – пріоритету інтересів особистості, добровільності й автономності її рішень над інтересами, що задаються ззовні [4].

Формування, розвиток та виховання особистості у ЗВО в площині *гуманістичної парадигми* знайшли свого відображення в працях низки науковців: О. Бандурки, І. Бега, В. Білоусової, Т. Вайди, М. Євтуха, І. Зязюна, О. Киричука, В. Кременя, Н. Ничкало, С. Подмазіна, С. Сисоєвої, М. Сметанського, А.І. Черкашина, О. Ярмиша та інших.

Так, І. Д. Бех визначає, що однією з основ запровадження гуманістичної парадигми в навчанні та вихованні є формування особистості як головної цінності людини. «Позитивне ставлення людини до себе й до інших людей виражається у прийнятті себе й інших такими, якими вони є. І це не викликає в неї роздратування, ворожості, знехтування. ... Гуманіст з повагою ставиться до своїх думок, інтересів, позицій, а також до інтересів, думок тощо своїх товаришів, ... дорослих, навіть якщо вони суперечать їй власним», – зазначав вчений [5, с. 51].

На думку М.І. Ануфрієва, О.М. Бандурки, О.Н. Ярмиша, «фундаментальною об'єктивною передумовою та контекстом процесів гуманізації і гуманітаризації виявляються потреби сучасних трансформацій в суспільному житті, зокрема відхід від ставлення до людини як лише до «гвинтика» в тоталітарному державному механізмі, визнання гідності людської особи та невід'ємності її прав, їх захисту законними засобами» [3, с. 16-17].

Таким чином, сучасна професійна освіта поліцейських має забезпечити руйнування старих догматичних стереотипів мислення, повинна перейти від ідеологічного примусу та загального усереднення, нівелювання особистості до визначення неповторності, самобутності кожної людини, до проголошення її найважливішою цінністю держави, утвердження пріоритету духовних загальнолюдських цінностей.

Метою статті є: 1) визначення пріоритетних парадигмальних основ гуманізації освітньої діяльності, що лежать в основі сучасної фахової підготовки працівників НПУ в закладах вищої освіти МВС України (*далі – ЗВО*); 2) обґрунтування психолого-педагогічних шляхів удосконалення професійної підготовки поліцейських.

Виклад основного матеріалу дослідження. Гуманітаризація освіти характеризується процесом переорієнтації з предметно-змістового типу вивчення правових дисциплін (наук в галузі права) на вивчення цілісної картини світу, який пов'язаний із посиленням впливу гуманітарних наук на всі види пізнання; переміщення акцентів з «природи і суспільства» на «людину в природі й суспільстві», звернення уваги на самоцінність особи [6, с. 158-159].

Тенденція гуманізації освіти людини відображена у статті 3 Закону України «Про освіту», а саме: кожен має право на якісну та доступну освіту; право на освіту включає можливість здобувати освіту впродовж усього життя, право на доступність освіти, на безоплатну освіту у випадках і порядку, визначених Конституцією та законами України [7].

Гуманітаризація відомчої освіти є адекватним засобом її гуманізації через встановлення індивідуалізованого змісту освітнього процесу, особистісного спрямування навчальних дисциплін, які засвоюють курсанти (слухачі). Науковці (А.Л. Шульга [6, с. 159], Р.А. Беланова [8] та інші) вважають, що гуманітаризувати фахову освіту – це зробити її «адаптованою» та цінною для кожного курсанта (слухача). Відповідно в освіті поліцейських запроваджується: 1) синтез гуманітарних, природничих і технічних знань, їхнє органічне поєднання, що є основою формування цілісної картини світу та соціуму; 2) вивчення гуманістично спрямованих дисциплін, а також 3) використання гуманітарного (виховного) потенціалу предметів природничо-математичного циклу.

Активний процес наповнення гуманітарним змістом не лише соціально-гуманітарних дисциплін, а й фізико-технічних, біологічних та інших професійно спрямованих предметів, переорієнтація фахової освіти з предметно-змістового принципу навчання основ правових наук на вивчення цілісної картини світу (соціуму) сприяє формуванню в курсантської (слухачької) молоді сучасного гуманітарного та системного мислення.

Відповідно цьому нами робиться наголос на формуванні в особистості працівників Національної поліції під час здійснення освітнього процесу в ЗВО МВС України толерантності та творчого мислення, самостійності у прийнятті рішень, прагнення до саморозвитку та самовдосконалення на підставі глибокого усвідомлення себе як працівника правоохоронного органу. Гуманітаризація освіти забезпечується за рахунок реалізації гуманістичного складника в освітньому процесі. Гуманітарна освіта правоохоронців визначається як сукупність знань у галузі соціально-гуманітарних наук і пов'язаних з ними практичних навичок і вмінь. Метою гуманітарної освіти поліцейського є формування духовної культури фахівця правоохоронної галузі, в якій особа відтворює себе у своїй людській цінності, в повноті своїх переживань, роздумів і очікувань; пізнає суспільство на різних етапах його історичного розвитку, осмислює феномен культури, смисл свого існування та права на життя іншої людини, що дає змогу успішно адаптуватися до умов сучасного цивілізованого суспільства.

Наведемо приклад сучасного змістового наповнення навчальних дисциплін (предметів), котрі сприяють гуманітаризації та гуманізації професійної діяльності поліцейських на прикладі освітнього процесу курсів (центрів) первинної професійної підготовки (табл. 1) [9]:

Таблиця 1

Навчальні предмети курсів первинної професійної підготовки поліцейських, зорієнтовані на гуманізацію освітнього процесу правоохоронців (витяг)

№ з/п	Навчальні предмети	Кількість годин	
		Усього	З них на практичні роботи
1	2	3	4
1	Загальнопрофесійна підготовка	86	35
1.1	Основи конституційного права. Верховенство права	6	3
1.2	Забезпечення прав і свобод людини. Свобода від катувань; жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання. Практика Європейського суду з прав людини	6	4
1.3	Антикорупційне законодавство	4	2
1.4	Професійна етика	4	2
1.5	Толерантність та недискримінація в роботі поліцейських	8	5
1.6	Ефективна комунікація	12	6
1.7	Стресостійкість	4	2
1.8	Взаємодія з населенням на засадах партнерства	6	3
1.9	Попередження насильства в сім'ї	4	
1.10	Протидія торгівлі людьми	4	

Отже, гуманітаризація професійної освіти повинна спрямовуватися на:

- деідеологізацію (декомунізацію) в тому розумінні, що в навчальному закладі мають вивчатися тільки наукові факти, а не їх тлумачення з визначених ідеологічних позицій;

- подолання утилітарно-економічного, технократичного підходу до фахової освіти як системи підготовки правоохоронних кадрів з його нехтуванням людиною і духовними цінностями;

- на розуміння і пізнання людини як унікальної і найскладнішої з усіх існуючих у світі систем, на самопізнання;

- професійні знання мають усвідомлюватися через їх особистісну значущість, формувати критичне мислення поліцейського, уявлення про невіддільність існування суспільства та людини від природи, світу, всесвіту.

Отже можна зробити висновок, що гуманітаризація професійної освіти правоохоронців тісно пов'язана з гуманізацією і є однією з її складників. Гуманізація фахової освіти визначається як один із нових соціально-педагогічних принципів, який відображає спрямованість розвитку професійної підготовки поліцейських на формування гуманних (демократичних) стосунків у суспільстві як загальнолюдської цінності. «Олюднення» юридичної освіти та правоохоронної діяльності в найбільш загальному плані можна схарактеризувати як побудову стосунків учасників освітнього процесу на основі зміни стилю педагогічного спілкування (з авторитарного на демократичний), подолання жорсткого маніпулювання свідомістю курсантів та слухачів відомчих закладів, практики їх індоктринації – нав'язування непорушних (догматичних) стереотипів мислення, які не підлягають критиці. Гуманізація освіти націлена на посилення тих положень вітчизняної і зарубіжної психології та педагогіки, які орієнтують на повагу до особистості курсанта (слухача), формування в нього самостійності, встановлення гуманних, довірчих стосунків між ним і науково-педагогічним працівником. При цьому надзвичайно важливо

враховувати духовний потенціал курсанта і залучати його до цінностей людської культури [10, с. 156-158].

І.Д. Бех зазначає, що «гуманітаризація викладання наукових знань – це надання конкретній ... пізнавально-навчальній діяльності, яка у згаданих психодидактичних системах подається як один із видів науково-раціонального пізнання, ціннісного спрямування. По-іншому кажучи, необхідно методично пов'язати засвоєння наукових знань із розвитком особистісних цінностей, морально-духовних устремлінь особи. В особи має сформуватися внутрішня готовність розглядати наукове знання в контексті своїх морально-духовних надбань, свого місця в навколишньому світі і своєї моральної відповідальності за цей світ» [5, с. 50].

Вченим пропонується науковий підхід, який сприяє гуманітаризації навчального процесу. *По-перше*, наголошується на зміні мотиваційної системи пізнавально-навчальної діяльності суб'єкта освітнього процесу. В основу такої системи має бути покладена «Я-мотивація», тобто мотивація, змістом якої виступає «ядро» особистості, її внутрішня сутність, глибинне особистісне «Я» і пов'язані з ним особистісні цінності як стійкі самоцінні морально-духовні принципи. Саме за допомогою цих принципів курсант (слухач) повинен вирізняти, усвідомлювати, утверджувати та відстоювати себе, своє особистісне «Я». Отже, організація навчально-пізнавальної діяльності та відповідне засвоєння в цьому процесі курсантами наукових знань розглядається з погляду особистісного саморозвитку суб'єкта освіти. Тільки особистісне «Я» надає навчально-пізнавальній діяльності внутрішнього смислу, значущості й цінності. У свідомості працівника поліції така спрямованість учіння закріплюється, наприклад, у судженні: «Я повинен вчитися, щоб за допомогою своїх здібностей утверджувати позицію справедливого ставлення до світу речей (товариства людей), позицію істинності, толерантності і тому подібне». Отож, критерієм оцінки певного етапу становлення навчально-пізнавальної діяльності суб'єктів освітнього процесу має виступати особистісний розвиток правоохоронця, його якість і міра (рівень). Зрозуміло, що ступінь особистісного розвитку особи за такої організації навчання залежатиме від її розумового розвитку; між ними встановлюється причинно-наслідковий зв'язок.

По-друге, за такого бачення навчально-пізнавальної діяльності (спонукою до неї виступає «Я-мотивація», мета передбачає особистісний розвиток суб'єкта учіння) вбачається, що науково-педагогічний працівник повинен вести спеціальну роботу, спрямовану на постійне осмислення курсантом (слухачем) не тільки своїх наявних на цей час пізнавальних можливостей, але й, насамперед, морально-ціннісних можливостей, які зумовлюють ефективність його пізнавально-навчальної діяльності та мусять бути відкритими для подальшого вдосконалення і розвитку в процесі багатопланової навчально-виховної діяльності викладача.

По-третє, організовуючи процес оволодіння науковими знаннями курсантів-поліцейських, потрібно сформувати розуміння невідривності їх від викладача як носія цих знань. Курсант (слухач) має переконатися, що отримані знання є результатом не тільки його зусиль, а й прикладених зусиль науково-педагогічних працівників. Відносини «викладач – курсант(слухач)», які опосередковуються науковими знаннями, доцільно розширити, розкривши всі ті соціальні обставини, за яких ці знання безпосередньо отримав викладач. А це означає вихід у світ цінностей суспільства, до яких таким чином долучається суб'єкт освітнього процесу [5, с. 51].

На думку С.У. Гончаренка, загальна та професійна освіта підпорядковані предметно-змістовому принципу й відтворюють лише один із процесів розвитку науки – посилення диференціації наук, відокремлення напрямів. Це веде до значної дисгармонії в ієрархії цілей вченого, підвищення статусу технократичних і зниження статусу

гуманістичних цілей. Переважання технократичних підходів призведе до втрати гуманістичної осмисленості існування юридичної науки. Разом тим у розвитку правової науки процеси диференціації значною мірою компенсуються синтезом різних напрямів, в тому числі досить віддалених один від одного. Такий синтез змушує науковця-викладача мислити загальнокультурними категоріями; відбувається відродження смислових компонентів наук, пошуку їх взаємозв'язків [10, с. 157]. Науковець повинен зазначати, що система освіти ніби повторює шлях розвитку науки, де інтелект випередив розвиток свідомості науки. Предметні знання в навчальному закладі залишаються розрізненими, логічний аспект переважає на шкоду історико-культурному й соціокультурному. Зв'язки між навчальними дисциплінами встановлюються на основі міждисциплінарних наук, міжпредметних знань, а не через загальнолюдський зміст навчальних дисциплін (компетентнісний підхід). У результаті освітній процес набуває формального, абстрактного характеру, подолати який можна лише реалізуючи принципи «предметності» та «змістовності» в широкому культурному контексті [10, с. 157].

Дослідники проблеми гуманізації вищої освіти М.М. Берулава [11, с. 18-37] та І.О. Колесникова [12, с. 37-45] визначають необхідною умовою гуманізації освіти створення відповідного навчально-виховного середовища, де курсанти (студенти) були би головними зацікавленими фігурами в набутті знань, які передають їм викладачі. У такому разі отримані фахові знання є засобом пробудження і розвитку пізнавальної активності поліцейського, засобом виховання в курсантів (слухачів) кращих людських якостей.

Гуманізація виховного процесу розглядається як «сучасна науково-практична освітня стратегія, в центрі якої перебуває конкретна особа, її можливості, індивідуальне та творче самовираження. За такої стратегії освітній процес стає простором повноцінного життя, інструментом вирішення життєвих проблем та особистісного зростання» [13, с. 155-156]. І.Д. Бех зазначає, що освіта, яка претендує на управління розвитком особистості, повинна передбачати мету – ціннісно-смісловий розвиток особи. Визнання цього пріоритету знаменує остаточний відхід педагогіки та виховної практики від парадигми формування особистості із заданими властивостями та їхню орієнтацію на обґрунтування такого освітнього процесу, який здатний забезпечити особистісний розвиток правоохоронців, підтримати в кожному з них індивідуальну самобутність і, спираючись на їхні здібності до самозміни й культурного саморозвитку, допомогти кожному вихованцю у вирішенні його життєвих проблем [13, с. 155-156].

Науковець указує на можливість гуманного виховання особистості курсанта тільки при врахуванні нового трактування індивідуального підходу, який передбачає: 1) відмову від орієнтації на середнього; 2) пошук кращих якостей особистості в молодій людині; застосування психолого-педагогічної діагностики особистості (інтереси, здібності, спрямованість, «Я»-концепція, якості характеру, особливості психічних процесів); 3) урахування особливостей особистості в здійсненні освітнього процесу; 4) прогнозування розвитку особистості; конструювання індивідуальної програми розвитку чи її корекції. Крім цього, основною умовою гуманізації освітнього процесу визначається створення відповідного культурно-виховного середовища, яке включає як зовнішнє оточення, так і особистий простір учасників освітнього процесу, інтегрованих у це середовище [13, с. 155-156].

Висновки. На підставі проведеного аналізу методологічних основ сучасної професійної освіти працівників Національної поліції нами визначені актуальні теоретико-методологічні умови, педагогічні принципи та підходи, які визначають

гуманістично-особистісну спрямованість її змісту з урахуванням особливостей освітнього середовища в ЗВО МВС України [14].

Основними напрямками гуманістичної парадигми професійної підготовки поліцейських, на нашу думку, повинні стати:

- 1) подолання утилітарно-економічного, технократичного підходу щодо фахової освіти; деідеологізація освітнього простору;
- 2) спеціальний характер державної політики в галузі підготовки правоохоронців, котрі матимуть відповідну мотивацію та будуть спрямовані на реалізацію потреб населення (його безпеку та захист), на розбудову цивілізованої європейської держави;
- 3) усвідомлення людини як унікальної системи та найвищої соціальної цінності;
- 4) пріоритет інтересів особистості, добровільності й автономності її рішень над інтересами, що задаються ззовні; відмова від орієнтації на середнього;
- 5) засвоєння курсантами (слухачами) професійних знань через усвідомлення їхньої особистісної значущості задля майбутньої практичної правоохоронної діяльності;
- 6) формування критичного мислення поліцейського та його уявлень про соціум як складну інтегровану категорію;
- 7) пошук в молодій людині кращих якостей на основі застосування психолого-педагогічної діагностики особистості (інтересів, здібностей, спрямованості, «Я»-концепції, рис характеру, особливостей психічних процесів тощо), урахування особливостей конкретної особи в освітньому процесі;
- 8) прогнозування формування особистості сучасного поліцейського шляхом створення індивідуальної програми її розвитку чи оперативної корекції.

Перспективними напрямками подальших наукових досліджень можуть бути обґрунтування антропологічної і суб'єктно-вчинкової парадигм підготовки працівників поліції, а також їхнє (парадигм – *уточнено нами*) цільове використання в залежності від специфіки сфери службової діяльності правоохоронців різних підрозділів (служб) Національної поліції.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII (із змінами в редакції від 01.01.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/580-19> (дата звернення: 21.03.2021).
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. С. 248.
3. Ануфрієв М.І., Бандурка О.М., Ярмиш О.Н. Вищий заклад освіти МВС України : науково-практичний посібник. Харків: Ун-т внутр. справ, 1999. С. 16-17.
4. Бондаревская Е.В., Кульневич С.В. Педагогика: личность в гуманистических теориях и системах воспитания : учеб. пособие для студентов педвузов и слушателей ИПК. М.: Ростов-на-Дону, 1999. 560 с.
5. Бех І.Д. Виховання особистості : у 2-х кн. Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. К.: Либідь, 2003. С. 50-51.
6. Шульга А.Л. Гуманітаризація освіти. Енциклопедія освіти. Голов. ред. В. Г. Кремень ; Акад. пед. наук України. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 158-159.
7. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/> (із змінами станом на 01.01.2021).
8. Беланова Р.А. Гуманізація та гуманітаризація освіти в класичних університетах (Україна – США). Київ, 2002. 190 с.
9. Типовий навчальний план первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції на посади (за спеціалізаціями, на основі вищої освіти): затверджений головою Національної поліції України Х. Деканоїдзе від «10» жовтня 2016 р.

10. Гончаренко С.У. Гуманізація освіти. Енциклопедія освіти. Голов. ред. В. Г. Кремень ; Акад. пед. наук України. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 156-158.
11. Берулава М. Н. Принципы гуманизации образования. *Инновации в образовании*. 2001. № 5. С. 18-37.
12. Колесникова И.А. О критериях гуманизации образования. *Гуманизация образования: Теория. Практика*. СПб, 1994. С. 37-45.
13. Бех І.Д. Гуманізація виховного процесу. Енциклопедія освіти / голов. ред. В. Г. Кремень ; Акад. пед. наук України. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 155-156.
14. Вайда Т.С., Черкашин А.І., Доценко В.В. Основи виховання працівників ОВС : практичний посібник. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2014. 318 с.